

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

o průměru kolem 30 m a na jihozápadní straně jsou rozeznatelné zbytky palácové stavby. Výzkumem byl zjištěn pravděpodobný vstup do hradu, a to na jeho severozápadní straně, kde byl nalezen fragment ostě-ní brány /?/. Hrad vznikl podle výsledků průzkumu někdy po polovině 14. století a jeho konečný zánik lze klást k polovině 15. století.

Hrad Obřany /kat. úz. Bystřice p. H. - Chvalčov, okr. Kroměříž/ byl postaven na jednom z nejvyšších vrchů pohoří /kóta 704 m/. Má tvar značně protáhlého nepravidelného obdélníka s částečně uchovanými partiemi zdiva v severozápadní části. Výzkum zde zachytil jedinou náleзовou vrstvu, prokazující existenci hradu od poloviny 14. století do poloviny 15. století. Sporadické nálezy keramiky, datovatelné do konce 13. století však nevylučují starší osídlení.

Fortsetzung der Erforschung mittelalterlicher Burgwüstungen im Raume der Hostýnské vrchy /Berge/ /Bez. Kroměříž/. Im Jahre 1985 setzte die Feststellungsgrabung auf den mittelalterlichen Burgwüstungen in der Zone der Hostýnské vrchy fort. Untersucht hat man die Lokalitäten Šaumburk und Obřany /Bez. Kroměříž/. Die Burg Šaumburk entstand nach der Mitte des 13. Jahrhunderts und in der 1. Hälfte des 14. Jahrhunderts wurde sie durch Feuersbrunst beschädigt, in ihrem ursprünglichen Umfang hat man sie nicht mehr erneuert. Ihre Funktion übernahm eine kleinere Burg, in ihrer nächsten Nähe errichtet und vermutlich auch die ursprüngliche Benennung tragend. Die Wüstung der neuen Burg kann man in die Mitte des 15. Jahrhunderts legen.

Burg Obřany, ursprüngliches Zentrum der Bystřicer Herrschaft, wurde nach den Grabungsergebnissen irgendwann um die Mitte des 14. Jahrhunderts errichtet und vor der Mitte des 15. Jahrhunderts gewüstet.

NÁLEZ STŘEDOVĚKÉ KERAMIKY V AREÁLŮ GOTTWALDOVSKÉHO ZÁMKU /okr. Gottwaldov/

Jiří Kohoutek, Oblastní muzeum jihovýchodní Moravy - Gottwaldov

Na podzim roku 1985 byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce přízemí jižního křídla zámecké budovy v Gottwaldově. Přitom se ukázalo, že vnitřní obvodová zeď jižního traktu náleží s největší pravděpodobností nejstarší stavební periodě stavebního organismu. Zdivo, zbudované z lomového kamene o šířce 100 cm, bylo zapuštěno asi 80 cm pod úroveň současného terénu a dosedalo přímo na jílovité podloží. Ve dvou případech zasahovala základová spára zdiva do kulturní vrstvy, ze které byla získána kolekce archeologického materiálu.

Jedná se o běžnou, tenkostěnnou keramiku, zbarvenou šedohnědé až černě. Typologicky je zde zastoupen hrnec, džbán, poklice a zásobnice. Z výzdoby je zajímavý výskyt nápisového radélka, vyskytly se i zlomky ložtického poháru. Celý soubor lze celkem spolehlivě datovat do 2. poloviny 15. století.

Fund mittelalterlicher Keramik im Areal des Gottwaldover Schlosses /Bez. Gottwaldov/. Bei der Rekonstruktion des Erdgeschosses des Schlosses im Herbst 1985 hat man Reste einer Kulturschicht entdeckt, die keramisches Material enthielt, in die zweite Hälfte des 15. Jahrhunderts datierbar.

BURG BLANSKO, Kat. Geb. Suchdol /Bez. Blansko/

Jiří Doležel, Blansko

Die Oberflächenuntersuchung der Burg am 29. August 1985 konzentrierte sich auf die detaillierte Erkenntnis seiner Disposition und Architektur, durch Lesefunde eine kleinere Keramikkollektion aus der Mitte des 13. bis Beginn des 15. Jahrhunderts gewonnen; insgesamt 28 St. - kleinere Töpfe, Töpfe, Krug, Vorratsgefäße, Hohlziegel. Der bisherige Erkenntnisstand /Haseň 1979, Bolina, im Druck/ kann durch neue Feststellungen ergänzt werden:

Die Datierung des, auf eine Fuge zum SO-Abschnitt der elastischen Mantelmauer des Kernes, zugebauten zweiräumigen Palastes und also auch der trennenden Querwand, die in seine Westecke eingebunden ist, bleibt strittig. Die im Gemäuer sekundär verwendeten architektonischen Elemente sowie der Charakter des Baues sprechen erst für das 14. Jahrhundert. Der Fund einer Keilrippe belegt irgendwo im Raume der hinteren Burg die Existenz von gewölbten Gemächern. Die NO-Seite des inneren Burghofes des Kernes nahm ein Gebäude mit einer offensichtlich Fachwerkkonstruktion ein/mächtige Lehmwurfdestruktion/.

Für die Entstehung der Vorburg etwa kurz vor dem J. 1349 /CDM VII, 646/ zeugt die Absenz von Keramik aus dem 13. Jahrhundert. Zahlreiche Hohlziegelbruchstücke belegen die Überdachung des turmartigen Baues auf der Vorburg mit einer nicht verbrennbaren Decke.

Vor dem ersten Nackengraben Spuren von Objekten der wirtschaftlichen Burgzubehör erfasst.

Literatur:

Bolína, P. im Druck: K otázce vlivu staveb biskupa Bruna na vývoj moravských hradu, AH 11/1986.
Hason, Z. 1979: Archeologické nálezy z hradu Blanskeku /okres Blansko/, VVM XXXI - 2, 177-181.

ZANIKLÁ STŘEDOVĚKÁ VES NĚMČICE, k.ú. Lipůvka, /okr. Blansko/

Jiří Doležel, Blansko, Edmund Knesl, Brno

Již v srpnu 1980, po podrobném studiu archívních pramenů, lokalizoval E. Knesl ve spolupráci s p. Arnoštem Odehnalem z Lipůvky relikty ZSV NĚMČICE, umístované dosud přibližně do stejnojmenné lesní trati SV Lipůvka /Oharek 1923, 302; Nekuda 1961, 65/, případně do okolí Šebrova /Hosák - Šrámek 1980, 128/ a Blanska /Hosák 1933, 15/. Dne 15. srpna 1981 referent lokalizaci povrchovým průzkumem potvrdil a povrchové sběry zde v létě 1981 uskutečnil také V. Růžička z Lipůvky. Zaniklá ves se stala modelovou lokalitou pro průzkum dalších ZSV hoříckého lesního masívu /Doležel 1985, v tisku a, b/.

Areál ZSV NĚMČICE se nalézá v lesní trati U boudy ve středu SV části katastru obce Lipůvka, 2 450 m SV jejího středu, v porostu č. 147 B polesí Dolní Lhota 1981, před reorganizací č. 209 a4, 8 polesí Lipůvka 1971. Na ZM ČSSR 1979 1:10 000, č. 24-32-04 jej vymezují tyto body: střed 144 mm od S, 146 mm od V okraj. s.č. Vlastní lesní trať NĚMČICE je dnes posunuta 800 m k V. Rozsáhlá luční enkláva, zachycující V okraj ZSV byla zalesněna v průběhu 19. století.

Ves byla založena na 3 okrajích pramenné pánve potoka, odvodňujícího Z část k SZ a JV otevřeného sedla mezi zvýšenými hřbety. Mírně k JZ orient. plateau 460 - 473 m. n.m. je tvořeno diabasy Brněnského masívu. Vlhké, mírně až střední a slabě oglejené podzoly a hnědozemě na sprašové hlíně, původním porostem dubohabrové háje /Typologická přehledová mapa polesí Lipůvka 1961; Mikyška a kol. 1970/. Na terase nad potokem se ve směru Z - V kumulují v celkové délce cca 100 m relikty 3 až 5 usedlostí: 6 konvex. kupovitých útvarů oddělených prohlubněmi, dvakrát s povrchovými kamennými destrukcemi. Další tři usedlosti 70, resp. 30 m dále k SV postrádají oproti J řadě pravidelné uspořádání /opět kupovité útvary provázené rozsáhlými mělkými prohlubněmi/. Celkový půdorys vsi nelze tak zatím zařadit do některého z obvyklých normativních typů. JZ okraj vesnice zaujal těsně u potoka situovaný panský "podnikatelský" dvůr /Chotěbor - Smetánka 1985/, nejasného vnitřního členění, hrazený mohutnou kamennou zdí /délky zjištěných stran cca 28, 25 a 15 m, půdorysně čtyř- až pětiúhelník/. Keramiku sebranou v korytě potoka pode dvorem a v J řadě usedlostí lze datovat od pol. 13. do průběhu 15. stol. /kolem 30 ks - hrnce a zásobnice/.

NĚMČICE od r. 1349, kdy jsou poprvé uváděny /ZdB I, 112/, se připomínaly vždy jako součást vladyckého statku svinošického /ZdB IV, 197; VI, 104; VII, 818, 819/. Menší majetky zde drželi další příslušníci nižší šlechty blízkého okolí /ZdB VI, 783/. Krátce po r. 1406, kdy jsou naposled jmenovány jako osedlé /ZdB VIII, 474/, byly NĚMČICE od Svinošic odtrženy, r. 1428 jsou k nim vráceny již pusté /listina v Archivu města Brna, č. 289, Nový hrad, 28. leden 1428/. K r. 1437 /ZdB XII, 318, 321/ se o nich jako pustých výslovně nehovoří, od r. 1499 se uvádějí jako pusté již stabilně /ZdB II, 98, č. 106 ze dne 6. února 1499; pusté snad již 1489? - viz Dřímál 1956, 112/.

Literatura:

Doležel, J. 1985: Nálezy z vrcholného a pozdního středověku severozápadní Moravy v letech 1979 - 1983 /okr. Blansko, Brno-venkov a Vyškov/, PV 1983, 82-84.

- 1987: Zaniklá středověká ves Jedle /okr. Blansko/, PV 1984, v tisku.

Dřímál, J. 1956: Archiv města Brna. Průvodce po fondech a sbírkách. Praha.

Hosák, L. 1933: Dějiny Boskovska 2. Od počátku hnutí husitského do bitvy na Bílé hoře.

Vlastivěda Boskovska VIII. Boskovic.

Hosák, L. - Šrámek, R. 1980: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, M - Ž. Praha.

Chotěbor, P. - Smetánka, Z. 1985: Panské dvory na české středověké vesnici, AH 10, 47-56.

Mikyška, R. a kol. 1970: Geobotanická mapa ČSSR. Praha

Nekuda, V. 1961: Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu. Brno.

Oharek, V. 1923: Tišnovský okres. Vlastivěda Moravská II. Brno.

Mittelalterliche Dorfwüstung NĚMČICE, Kat. Geb. Lipůvka, /Bez. Blansko/. Im August 1980 lokalisiert in der Waldflur 2,5 Kilometer NO von Lipůvka, Relikte der mittelalterlichen Dorfwüstung NĚMČICE, die in den schriftlichen Quellen zwischen den Jahren 1349-1406 als Eigentum der umliegenden Wladika Geschlechter angeführt wird. Zum Jahre 1428 als öde genannt, im Jahre 1437 wird über das Dorf als ödes ausdrücklich nicht gesprochen, seit dem Jahre 1499 als ödes bereits stabil erinnert.

Das Dorf nahm die N-Seite eines Quellenbeckens ein, auf dessen Randkante sich in einer ca. 100 m langen kompakten Reihe 3 - 5 Anwesen kummulieren. Weitere drei 30, resp. 70 m NO, am Übergang des Bachtals zu einem flachen Plateau situiert. Am SW-Dorfrand ein Herrenhof festgestellt, der von einer mächtigen Steinmauer umfriedet war. Die durch Lesefunde gewonnene Keramik kann von der Mitte des 13. bis in den Verlauf des 15. Jahrhunderts datiert werden. In den Jahren 1982 - 1984 hat man dann in dieser

PŘEHLED VÝZKUMU 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné